

JAK SE POZNÁ XENOFOB

Oblíbené slovo dneška – xenofob. Jde o termín, který ještě před rokem neznal nikdo kromě pár psychologů, psychiatrů a lingvistů. Pak ho nějaký ideolog objevil a tenhle těžký kalibr vhodil do mediálního prostoru, kde vybuchl jako ohňostroj a začal vrhat působivé efekty. Někomu se ohňostroje líbí, jinému třeba ne, někteří jejich chemické podstatě rozumějí, jiní naprosto nechápou, proč to svítí a bouchá. S pojmem xenofobie je to stejné.

Slovník cizích slov uvádí, že jde o knižní výraz, používaný zřídka (!), který vyjadřuje odpor, nepřátelství ke všemu cizímu, strach před ním, nedůvěru k němu. Ve Wikipedii se kromě jiného říká, že „xenofobie je projev chování, který spočívá v nedůvěře a nepřátelství ke všemu cizímu. Vedle lidských jedinců je pozorována i u dalších živočichů. Je to forma strachu ze všeho neznámého, především z cizinců a všeho cizího (tedy z projevů odlišných kultur, zemí, náboženství apod.), resp. všeho, co přichází z ciziny, případně co je (co pochází) mimo vlastní sociální útvar (skupinu, podnik, kmen, národ, stát apod.).“

K odvaze nás nutí strach.

Publius Ovidius Naso, starořímský básník, přelom letopočtu

Podobně se o xenofobii vyjadřuje většina statí, které jsem našel. Zvláště ty, které poskytují návody učitelům, jak mají vychovávat děti, aby nepodléhaly xenofobii, jsou úděsné svou naivitou a pitomostí. Dívka školou povinná se svěřuje kamarádkám, že se zamilovala do Jamieho. A naříká, že se bojí o něm říci doma, protože ten chlapec je snědý. Podle jména rodiče určitě poznají, že je cizinec, a nedovolí jí s ním chodit. Spolužačky jí poradí, aby jim ho ukázala, a až poznají, jak je senzační, určitě jí to dovolí. Zamilovaná dívka je šťastná, že našla řešení svého problému.

Poté, co se děti seznámí s mimořádně hlubokomyslným dialogem zamilované dívky a jejích kamarádek, následuje diskuse, v níž učitel má vysvětlit, že rodiče své dceři Jamieho zakazují, protože jsou xenofobní. To je ovšem něco neuvěřitelně nízkého, podlého a hanebného. Přitom je to hrozně sympatický kluk a co si o tom myslí ony. Důraz položí na to, že jsme všichni stejní. To určitě udělá z dětí stoupence správného pohledu na vztahy mezi lidmi, neboť je sice naučíme respektovat cizince, ale současně pohrdat vlastními rodiči! Podobnou myšlenku literárně ztvárnil už legendární sovětský román o Pavkovi Korčaginovi, který udal své rodiče jako nepřátele bolševictví. Možná by měly i naše děti udávat své xenofobní rodiče.

Tenhle příklad uvádím úmyslně, protože svět není tak jednoduchý, abychom mohli na základě jediného dogmatu posuzovat vše. Jsou i jiné hodnoty, jako rozum a odpovědnost. Já si třeba myslím, že dívka školou povinná by se neměla zabývat... Ale nechme toho! Já horuji pro hodnoty vlastenectví. Když o něm píšu, občas mi nějaký čtenář (z nepochopení, zaslepenosti nebo z obyčejné lidské hlouposti) vynadá, že jsem xenofob. Jenže já se xenofobem nejen necítím, ale rozhodně jím ani nejsem. Stavět vedle sebe vlastenectví a xenofobii je nelogičnost. Je tak snadné prohlásit, že člověk, který ctí svou vlast, zrazuje ideály lidstva, protože nectí cizince. Naši předkové dobře věděli, že košile je bližší než kabát, a proto nás musí v první řadě trápit situace u nás doma, a teprve pak se máme starat o cizince. A navíc, láska k vlasti přece ještě nevyklučuje úctu k cizincům, ovšem takovou, která je kompatibilní s vlastenectvím. Úcta k cizincům musí mít jistý řád a logiku, ale zároveň nesmí být servilní a dogmatická.

Před několika lety jsme si s ženou nadělili k výročí svatby cestu po Egyptě. Společně jsme navštívili v Alexandrii jednu z „živých“ mešit, tedy takovou, kam turisté moc nechodí a konají se běžné bohoslužby. Samozřejmě jsme naprosto a bez výhrad respektovali tamní věřící. I když by se moje manželka ráda podívala do haramu (hlavního a velice vzhledově zbudovaného rituálního prostoru), zůstala ukázněně v zadní části mešity, kde byl vyřezávanou mříží oddělený prostor pro ženy a děti. Já odložil boty v sánu a vešel dovnitř. Na koberci jsem poklekl a poklonil se směrem k mihrabu, což je výklenek, který ukazuje, kterým směrem leží Mekka. Udělal jsem to v úctě, protože si vážím domácích tradic každé země, té mé, stejně jako těch, které navštívím.

U pyramid jsem si koupil keffieh (prostý bavlněný šátek), v jehož ceně bylo i to, že mne hovorný prodáváč naučil ovázat si jím hlavu podle místní módy. Na temeni se umně našasený šátek upevňoval agalem (kroužkem spleteným z černých a bílých šňůrek). Šátek jsem nosil s takovou nonšalancí, že na mne v Luxoru na tržišti nějaké děti ukazovaly a pokřikovaly: „Arafat, Arafat“ (je pravda, že jistá podobnost tu byla). Cítil jsem se v tom oblečení dobře, protože patřilo k místu, které jsem chtěl poznat.

Jsem však vlastenec, a proto chci v Egyptě potkávat Egyptěany a u nás Čechy. Pokud k nám přijdou nějakí cizinci jako hosté, musí se jako hosté chovat a respektovat naprosto a bez výhrad naše zákony a zvyky. A pokud je jim to proti srsti, nemají u nás co dělat, ať raději zůstanou doma. Jako bych já neměl co dělat v Egyptě, pokud bych nerespektoval zvyky tamních muslimů. Co je na tom špatného?

Vraťme se však ještě k obsahu termínu xenofobie. Nejde jen o to, jak je definován, ale jaké jsou okolnosti tohoto jevu v našich myslích. Ve Wikipedii (cituji tento zdroj, protože shrnuje elementární poučky) se píše, že „xenofobní chování je založeno na rasových, etnických, kulturních a náboženských předsudcích. Do jisté míry může být xenofobie přirozeným jevem. Obavu z cizího můžeme u člověka pozorovat již na kojencích ve věku od tří měsíců“.

Hledal jsem v řadě odborných studií a komentářů (ne v těch ideologických, ale vědeckých). Z většiny je patrné, že xenofobie (tedy nedefinovatelný pocit strachu z neznámého) je ve své elementární podstatě pocitem vrozeným. U někoho více, u jiného méně. V průběhu dospívání se svých „strachů“ zbavujeme tím, že si ověříme jejich lichost. Malé dítě musí překonat strach ze tmy, ze samoty, později ze strašidel, čerta, mŕ a ještě později třeba ze psů, ošklivé stařeny ze sousedního bytu, bouřky a řady podobných jevů a věcí, které dítě od narození obklopují a lekají.

My si možná už ani neuvědomujeme, jak působí křesťanský symbol – kříž na nekřesťany. Můj přítel v Indii se mě zeptal: „Jak má nekřesťanský svět vnímat křesťany, když je vaším symbolem popravčí nástroj?“ Jaký bychom měli my názor na lidi, kteří by nosili na krku symbol šibenice nebo samopalů?

Jozef Banáš, slovenský spisovateľ

Je zajímavé, že přestože k nám cizinci přicházejí vlastně neustále, pocity strachu se začaly šířit ve větší míře až v poslední době. Důvod je jasný. Chyba rozhodně není v nás, ale v tom, jak se neorganizované a agresivní masy některých cizinců začaly chovat. V okolí mého bydliště pracuje řada žen z Ukrajiny a Slovenska, nedaleko máme doktora Inda, několik domů si tu koupili Holanďané, jsou tu obchody Vietnamců a znám skvělou restauraci, kterou vede rodina ze Srbska. Nikdo z nich sousedům nevadí, protože se jich nebojí. A nebojí se jich proto, že jsou to lidé, kteří dbají o svou

dobrou pověst a chtějí se tu asimilovat. A pokud ne, pak se alespoň navenek snaží žít jako dobří hosté, kteří respektují tradice naší země.

Je samozřejmě hloupé odsuzovat všechny Romy šmahem. Několik let jsem jedné romské rodině pronajímal byt a já neměl problémy s ní a ona se mnou. Když jsme se potkali, přátelsky jsme si popovídali. Přesto cítím ve vztahu k Romům jistou nedůvěru. Stačí projít kolem úřadu práce, anebo se podívat, co se děje v barech a hernách, jakmile mnohé rodiny dostanou štědré sociální dávky (většina dostává z nepochopitelných důvodů mnohem vyšší než ostatní potřebná populace v zemi).

Netvrdím, že tak se chovají všichni, nejsem romofob. Pokud nevíte, co to slovo znamená, odborníci na lidská práva (asi nemají co dělat) vymysleli tenhle termín pro ty, kteří nemají rádi Cikány. Šmahem všechny. Jsem snad romofob, pokud mi vadí ti nepřizpůsobiví? A dodávám, že mají mou úctu a mimořádné sympatie ti slušní, kteří pracují a chovají se civilizovaně (neznám snad čistotnější rodinu, než byla ona romská, která v mém bytě bydlela). Stejný pohled platí na všechny cizince, pokud k nám přicházejí nebo přijít chtějí. Za zástupy běženců se táhne jako páchnoucí stopa vrstva slizu (pokud použiji slova z filmu Tenkrát na západě), a já opravdu nevím, co od nich můžu čekat. Bojím se lidí, kteří nechtějí dodržovat zákony, kteří neznají a odmítají naše zvyky, nemají elementární hygienické návyky, ubližují ženám, nedorozumí se s námi a jen křičí a natahují ruce. Ano, tohle je typická xenofobie, která je vrozená většině slušných lidí, a není na ní rozhodně nic špatného. Navíc většina z nás není neznalá, takže náš strach většinou pramení nikoli z neznámého, ale naopak ze zatraceně dobře známého.

Tohoto pocitu strachu se nezbavíme tím, že nám budou politici spílat, aktivisti se nám budou posmívat, média blahovolně mentorovat a dětem ve školách se budou vymývat mozky. Místo komunistických dogmat, o kterých se nediskutovalo, nastoupil boj proti xenofobii, o jejíž hanebnosti se rovněž nedisktuje. Kdo není s námi, je proti nám! Čeho se bojíš, ty hloupý, strana tě vede pevnou a moudrou rukou po té nejlepší cestě! Podle mne je nejlepším prostředkem proti xenofobii to, aby se cizinci chovali civilizovaně. Pak se jich rozhodně nebudeme muset bát.